

Sprokkels

IVN Veghel - Voorjaar/Zomer 2018

Maak je eigen leemwand

Prille liefde

Aan de slag voor IVN

Werkgroepen

Amfibieënwerkgroep:

Matty Meij0413-35 00 71

Geerbos/Insectentuin:

Pieter van Breugel0413-36 27 53

Plantenwerkgroep:

Karin Koppen0413-21 02 16

Schoolgidsen:

Hanneke Leenhouts0413 28 78 51

Marja van Heijst0413-35 40 47

Tentoonstellingen:

Mia Rooijmans0413-36 27 77

Veghels Landschap (landschapsbeheergroep):

Fer Kalis0413-34 13 48

Veghelse Vogelaars:

Wolter Brongers0413-34 07 64

Vrijdagochtendwandelinggroep:

Pieter van den Berk0413-36 60 84

Wandelinggroep met de Donk:

Mia Rooijmans0413-36 27 77

Weidevogelgroep Boerdonk e.o.:

Tom van Lieshout06-51769185/0413-36 62 55

Vertrouwens- persoon:

Matty Meij0413-35 00 71
Parkietendonk 5, 5467 DR Veghel

Foto voorkant:

Lariks, Rini Kerstens
Veghels Landschap, Fer Kalis

Foto voorwoord:

Rouwven, excursie waterdieren horen, Bjorn van
Lieshout

Bestuur

Voorzitter:

Fer Kalis0413-34 13 48
Marterweide 7, 5467 LK Veghel
bestuur@ivn-veghel.nl

Secretaris:

vacant

Penningmeester ad-interim:

Henk van Helmond.....06-515 534 30/0413-36 74 76
Lavendelaar 34, 5467 BE Veghel
penningmeester@ivn-veghel.nl
NL62 TRIO 0338 4476 36 t.n.v. IVN Veghel

Lid:

Marianne van Zeeventer0413-78 52 07
Roekdonk 2, 5467 DP Veghel

Lid:

Bjorn van Lieshout06-11740738
Julianasingel 36, 5469 AJ Erp

foto Bjorn van Lieshout

Sprokkels

IVN Veghel - mei 2018

Van het bestuur,

Het is al vaak gezegd “Een nieuwe lente, een nieuw geluid”. Dat geldt niet alleen voor de natuur die nu spectaculair snel ontluikt na een tijdje ‘on hold’ is gehouden door het koude weer. Het geldt ook voor het IVN Veghel, weliswaar niet zo onstuimig als de natuur, maar ook IVN Veghel kan weer verder met een gedeeltelijk bestuur. Tijdens de algemene ledenvergadering in maart werd Bjorn van Lieshout gekozen als lid van het bestuur IVN Veghel. Bjorn was al actief met het bijhouden van de IVN –facebook account. Daarnaast volgt hij met grote inzet de Natuurgidsencursus. Een prima voorbereiding dus. Deze aanvulling was hard nodig omdat Matty Meij was gestopt en Karin Koppen en Henk van Helmond niet herkiesbaar waren. Henk heeft laten weten nog wel de financiën te willen bijhouden maar geen bestuursfunctie meer te ambiëren. Wij zijn daar heel blij mee maar beseffen ook dat er nog wel een definitieve oplossing nodig is. Karin gaat de redactie van de Sprokkels doen en blijft ook de IVN Nieuwtjes verzorgen, een service waar veel IVN leden blij mee zijn. De secretariaatspost wordt voorlopig afgehandeld door ondergetekende. Marianne van Zeeventer zal de PR rondom de IVN activiteiten blijven verzorgen. Een wat aarzelende doorstart dus. Uitbreiding van het bestuur blijft dringend nodig dus mocht de nieuwe lente je weer extra energie hebben gegeven, laat het ons weten, er is genoeg te doen. Bijvoorbeeld het organiseren van het jubileumfeest. Eind dit jaar bestaat IVN Veghel 40 jaar, het lijkt ons geweldig om dit met zoveel mogelijk leden te vieren.

De belangstelling voor de jaaractiviteiten van het IVN verlopen wisselend, vaak ook beïnvloed door het weer. De doorstapwandeling stond gepland op de zondag dat er extreem koud weer werd voorspeld, dat hield veel potentiële wandelaars thuis. De voorjaarscursus daarentegen was snel volgeboekt en is met een grote groep enthousiast van start gegaan met

Inhoud

- 4 Verkort jaarverslag
- 6 Sprokkelavond 2017
- 8 Activiteiten binnenkort
- 12 De gewone sachebrij
- 14 Boekenweek 2018
- 16 Lariks
- 18 Klusjeslijst

Redactie:

Monica Bouman 0413 354789
Karin Koppen 0413 210216

kopij voor de herfsteditie insturen vóór 1 augustus
redactiesprokkels@ivn-veghel.nl

De Redactie

deelnemers uit Veghel maar zeker ook uit de omgeving. Met het aanbieden van dit soort natuurcursussen voorziet IVN Veghel zeker in een behoefte.

Dit voorwoord zal in de eerste Sprokkels verschijnen onder het redacteurschap van Karin en Monica. Een nieuw begin met letterlijk een nieuw gezicht. Wij wensen de dames daarbij veel succes, zij zullen daarbij ook de hulp nodig hebben van de leden. Immers de Sprokkels is er voor maar ook door de leden.

Dan kunnen we met z'n allen ook na de lente nog blijven genieten van dit 'nieuwe blad'.

Namens het bestuur,
Fer Kalis, voorzitter

Excursie **Waterdieren horen**, 14 april
foto Bjorn van Lieshout

Welkom bij het eerste nummer van Sprokkels van 2018.

Dit is ook meteen de eerste proeve van samenwerking van de nieuwe redactie. Wij, Karin en Monica, hebben natuurlijk al meteen een paar wilde ideeën die we willen uitproberen. We hebben ons afgevraagd of bijvoorbeeld een kinderrubriek leuk zou zijn; we vinden dat er bestuurlijk nieuws uit de gemeente in Sprokkels moet staan, en ook verslagen van activiteiten. Er is vast veel te vertellen over de nieuwe gidsencursus, over de biowalks, de schoolrondleidingen en alle andere activiteiten die IVN organiseert. Wij zullen de activiteitenorganisatoren en begeleiders gaan benaderen om een stukje te schrijven over 'hoe het was' en beleidsmakers gaan bevragen wat hun plannen zijn. Kortom: we gaan ook een beroep doen op jou, lezer, om mee te helpen met Sprokkels. Wij bieden graag hulp aan als je pen stokt.

Dus: laat ons weten wat je is opgevallen in de natuur, hoe je activiteit is verlopen, of je een kinderrubriek wilt verzorgen; neem foto's en schrijf er wat bij. De redactie zal een ieder actief benaderen om gezamenlijk iets moois te blijven maken van Sprokkels.

Monica en Karin
(redactiesprokkels@ivn-veghel.nl)

Jaarverslag verkort

De belangstelling voor de jaarvergadering op 13 maart viel ook dit jaar niet tegen en natuurlijk was het volledige bestuur ook aanwezig. Zoals aangekondigd op de uitnodiging c.q. agenda waren er maar liefst drie aftredende bestuursleden nl. Matty Meij, secretaris Karin Koppen en penningmeester Henk van Helmond. Henk wil wel de administratie blijven doen totdat er een nieuwe penningmeester is. Bjorn van Lieshout had aangegeven dat hij interesse had om het bestuur te versterken en heeft zich verkiesbaar gesteld. Matty en Karin werden bedankt voor hun inzet en Bjorn werd met een applausje gekozen.

Een punt dat ruim de aandacht heeft gekregen, ook op de vergadering, was de situatie rondom de redactie van Sprokkels. Een ander onderwerp waar de leden zich over hebben moeten buigen was de aanpassing van de afdelingsstatuten. Op initiatief van het landelijk IVN zijn de statuten aangepast. De aanpassing is ingegeven door een aantal zaken die niet meer kloppen in de 'oude statuten'

zoals het opheffen van districten en het instellen van regio's maar ook om 'ANBI-proof' te zijn. Omdat er te weinig leden aanwezig waren volgens de afspraken van de bestaande statuten, is er een tweede algemene ledenvergadering (ALV) uitgeroepen op 28 maart. Tijdens deze tweede ALV zijn de nieuwe statuten vastgesteld.

Qua ledenaanwas is 2017 een goed jaar geweest met 15 nieuwe leden; een gedeelte hiervan staat op conto van cursisten van de Natuurgidsenopleiding die vorig jaar is gestart; de cursisten moeten namelijk IVN lid zijn. Nieuw bestuurslid Bjorn, is een van deze cursisten. Ook financieel gaat het nog goed met de vereniging. Helaas was het financieel verslag, in tegenstelling tot wat beloofd was, niet zichtbaar op de website. Dat is nu verholpen. Besloten is om dit jaar de contributie niet te verhogen.

Dit jaar bestaat de afdeling 40 jaar en is tevens 5 jaar gehuisvest in de Bundersschool. Reden voor een feestje! En dan heb je een feestcommissie nodig; wie meldt zich daarvoor aan?! Ook feestelijk was dat er weer 2 jubilarissen waren, Maria Kalis en Mia Rooijmans. Maria is o.a. actief bij de schoolgidsen, de wandelgroep de Donk en biowalking. Met veel enthousiasme heeft Maria verteld over de tijd dat zij de natuurgidsencursus heeft gedaan. Ook Mia is actief geweest als natuurgids; de natuurgidsenopleiding is zelfs de aanleiding geweest om een 'vrijdagochtendwandelgroep' op te zetten. Helaas kan zij niet meer mee met deze groep wegens gezondheidsredenen. Maar Mia is niet voor een gat te vangen en er is een afsplitsing van de wandelgroep, 'de XXL-groep' die ook regelmatig op pad gaat en die wat langzamer loopt Mia is ook nog actief bij de wandelgroep de Donk, de schoolgidsen en bij het opzetten van tentoonstellingen. Beide dames hebben een IVN speldje, een boekje en een applausje in ontvangst mogen nemen!

N.a.v. de klusjeslijst heeft Leo Ballering zich aangemeld om zich in te zetten voor het onderdeel 'nieuws' op de website. Karin heeft zich opgegeven om de redactie van Sprokkels nieuw leven in te blazen.

N.a.v. de rondvraag wordt gemeld dat de samenwerking met de andere natuurverenigingen van de Meierijstad nog op hetzelfde niveau staat als 2016: er is een intentie om elkaar te informeren en waar mogelijk samen te werken. Een voorstel dat zeker vervolg zal krijgen is om een 'weggeef boekenkast' neer te zetten; een plek waar leden hun overvloedige boeken kunnen achterlaten en waar hopelijk een ander lid dan weer plezier van heeft.

Karin Koppen

Mia Rooymans

Maria Kalis

Sprokkelavond 2017

Sprokkelen voor beginners

De datum stond al maanden dikgedrukt in mijn agenda: dinsdag 12 december! De dag dat de laatste Sprokkelavond van het jaar plaatsvond. Ik had er zin in. Maar waarom eigenlijk? Ik was nog nooit op een Sprokkelavond geweest en ik had ook geen idee was ik me ervan moest voorstellen. Mijn enthousiasme was volledig toe te schrijven op het conto van Karin Koppen.

Sinds ik ben gestart met de IVN Natuurgidsenopleiding zie ik Karin regelmatig, aangezien zij één van de mentoren is. Ze had het al regelmatig over de Sprokkelavond gehad, maar ze bleef vaag over de inhoud van deze activiteit. Een dag van tevoren stuurde ze nog een *teaser*; Het zou niet alleen gezellig, maar ook leerzaam zijn en 'Ton gaat iets met paddenstoelen doen...'. Voor de meeste niet-IVN-ers zal dat wellicht niet erg aantrekkelijk klinken, maar voor mij was dat al genoeg reden om te komen.

Dus reed ik op dinsdagavond met Geert Kerkhof mee naar het IVN lokaal. Geert is net als ik begonnen met de Natuurgidsenopleiding en ook hij was nog nooit op een Sprokkelavond geweest.

Warm welkom

We werden welkom geheten met koffie en een heerlijk stuk gebak. Daarna stapten we het verenigingslokaal binnen. Hier moest ik even goed kijken of ik niet de verkeerde ruimte binnen was gelopen. Het lokaal was prachtig versierd. Blijkbaar is dat een jaarlijks terugkerende traditie waar ik nog geen weet van had. Het was duidelijk te zien dat hier veel werk in was gestoken. Jammer dat het maar voor één avond is, want het geeft het lokaal een stuk vriendelijkere uitstraling.

Ik heb het afgelopen jaar al een aantal avonden meegedraaid met de amfibieënwerkgroep en ik heb verschillende wandelingen en lezingen bezocht. Er waren dus wel wat mensen die ik al kende, maar ik zag ook veel onbekende gezichten. Dat was blijkbaar wederzijds, want we werden al snel door verschillende mensen aangesproken die wilden weten wie wij nu eigenlijk waren. Gelukkig niet op een opdringerige manier maar vriendelijk en open. Ik voelde me direct welkom.

Na de koffie was het tijd voor het hoofdprogramma. De organisatie had een parcours uitgezet met vijf korte en zeer diverse onderdelen. In kleine groepjes rouleerden we tussen de verschillende activiteiten. Het groepje waarbij ik werd ingedeeld startte met een demonstratie van Rini Kerstens

Natuurlijke selectie – Rini Kerstens

We werden buiten een lokaal opgewacht door Rini, die vroeg wie van de groep het meest roofzuchtig waren. Deze twee 'roofdieren' mochten nog even buiten wachten, terwijl de rest van de groep naar binnen mocht. Op een tafel had Rini een groot stuk behang neergelegd met daarop rode en groene fiches en als je heel goed keek lagen er ook een paar fiches tussen in de kleur van het behang. De roofdieren werden binnen gelaten en in een korte tijd moesten ze zoveel mogelijk fiches (de prooidieren) verzamelen, hierna mochten ze weer naar buiten. Nu kwam de

voortplantingsfase. Alle fiches (prooidieren) die nog op het behang (habitat) waren achtergebleven zorgden voor nakomelingen. Nu bleek dat er naast de rode en groene fiches nog drie verschillende fiches waren in de kleuren van het behang. Bovendien waren alle kleuren begonnen met tien stuks. Zoveel fiches waar ik helemaal overheen had gekeken. Na nog een paar rondes jagen en voortplanten werd de eindbalans opgemaakt. De rode en groene prooidieren waren bijna helemaal verdwenen en de prooidieren die goed aangepast zijn aan het habitat floreerden. In een kort tijdsbestek weet Rini een lastig onderwerp als natuurlijke selectie op een heel eigen en speelse manier uit te leggen.

Paddenstoelen determineren – Ton Hermans

Vervolgens mochten we een lokaal verder waar Ton Hermans ons een korte introductie gaf in het determineren van paddenstoelen (en een verdwaalde teek). Naast de paddenstoelen zelf had hij van iedere soort ook een preparaat gemaakt van de sporen, wat onder een microscoop te zien was. Zodoende kon je van iedere soort zowel de macroscopische als de microscopische kenmerken bekijken. Erg interessant en ook nog eens leuk om te doen. Al valt het niet altijd mee om de paddenstoelen goed te determineren. De kleuren en de vormen kunnen variëren, bovendien moet je een beetje bekend zijn met de terminologie om te weten waar je op moet letten. Jammer dat we na een kwartiertje al weer verder moesten naar de volgende activiteit, want ik had nog lang niet alle soorten gehad.

Sporen herkennen – Annemarie van Diepenbeek

Wat zei ik? Jammer dat we alweer verder moesten? Helemaal niet! Want de volgende stop was bij Annemarie van Diepenbeek. Zij had voor ons een quiz in elkaar gezet. We

moesten, hoe kan het ook anders, diersporen herkennen. Ze had een heel scala aan diersporen meegenomen, van prenten en uitwerpselen tot vraatsporen en braakballen. Aan ons de taak om te raden van welk dier het spoor was. Voor ons heel leuk, maar ik kan me voorstellen dat Annemarie zich helemaal kapot heeft gelachen bij het horen van onze onnozele pogingen tot antwoorden. Je verliest jezelf soms zo erg in de details dat je het overzicht helemaal kwijt raakt. Zo waren er uitwerpselen met duidelijk veel keverschildjes erin. Dus ga je denken aan een insecteneter. Er lag een foto bij van deze uitwerpselen boven op een molshoop, dus opperde ik dat het misschien een mol zou kunnen zijn. Dat de uitwerpselen even groot waren als een complete mol, daar had ik dan weer even niet over nagedacht. Het waren dus uitwerpselen van een vos die daarmee zijn terrein markeert. De quiz was even uitdagend als interessant en uiteindelijk kregen we een magere voldoende.

Oog voor detail – Pieter van Breugel

Wat krijg je als je een foto van een klein insect neemt, daar een detail uitknijpt en dat vergroot tot A4-formaat? Dan krijg je een wereld van bizarre monsters. En dat was dus precies wat Pieter van Breugel had gedaan. Aan ons de taak te gokken van welk insect de detailfoto's waren. Nu is Pieter de flauwste niet en kregen we bij iedere foto de keus met vier antwoorden. Niet dat dit veel hielp, want de namen van insecten zijn vaak net zo cryptisch als deze detailfoto's, zoals Pillendraaier, Landkaartje en Schorsmarpissa (wat overigens geen insect, maar een spin is). Omdat je zo bezig bent met het raden van de soort let je eigenlijk niet op de foto's zelf. Dat is eigenlijk jammer, want zo ver ingezoomd kun je details zien die met het blote oog onmogelijk te zien zijn.

Blauwe juffers herkennen – Martien Helmig

Onze laatste stop van de avond was bij Martien Helmig. Hij had voor ons een slideshow voorbereid over libellen, en dan met name over de blauwe juffers. We hebben in Nederland en ook hier in onze gemeente veel verschillende soorten juffers en sommige van deze soorten lijken zo veel op elkaar dat ze bijna niet uit elkaar te houden zijn, de enige overeenkomst is dat de mannetjes overwegend blauw met zwart zijn. Martien liet in zijn presentatie zien waar je op moet letten om deze soorten te kunnen herkennen. De presentatie ging gepaard met prachtige, gedetailleerde foto's waarop de determinatiekenmerken duidelijk zichtbaar waren en ook de uitleg was erg duidelijk. Toch ben ik bang dat het voor de meeste mensen nog

steeds erg moeilijk is om deze blauwe juffers van elkaar te kunnen onderscheiden, daarvoor zijn de details simpelweg te klein. Gelukkig had Martien hier ook aan gedacht en bood hij iedereen aan om de presentatie als pdf-bestand op te sturen, zodat iedereen thuis alles, op zijn gemak, nog een keer kan nalezen.

Afsluiting

Na vijf korte, maar zeer leerzame en intensieve workshops was het tijd voor ontspanning. Onder het genot van een hapje en een drankje konden we nog uitgebreid npraten over de avond. Iedereen was het er over eens dat het weer een zeer geslaagde avond was. Lidou van Beurden en haar team mogen apetrots zijn op deze Sprokkelavond. Alles was tot in de puntjes verzorgd. Dit is natuurlijk te danken aan een grote groep vrijwilligers, niet alleen degenen die de avond georganiseerd hebben en de zaal versierd, maar ook iedereen die het heerlijke gebak heeft verzorgd en zeker niet in de laatste plaats Karin Koppen en de vijf sprekers die deze avond voor de leerzame en vermakelijke inbreng zorgden.

Toen ik thuis kwam heb ik de datum voor de volgende Sprokkelavond weer met dikke letters in mijn agenda gezet.

Bjorn van Lieshout

IVN activiteiten binnenkort

ZIE OOK WWW.IVN-VEGHEL.NL

Zaterdag 12 mei

Dagwandeling Rob in het grenspark Kempen-Broek van ongeveer 12 km. De wandeling is in de omgeving van de Sint Maartensheide en de Luysen en gaat langs de Abeek, drie vogelkijkhutten en de Luymolen waar gepauzeerd kan worden. Stevige schoenen is aan te bevelen en lunchpakket meenemen. Vertrek vanaf het stadhuis Veghel 9.00 uur, er wordt gecarpoold en benzinekosten gedeeld. Verwacht wordt om rond 18 uur weer in Veghel terug te zijn.

Donderdagavond 17 mei, Vogels in de Aa-broeken

Tijdens een inventarisatie van de broedvogels van de Aa-broeken zijn niet minder dan 40 broedvogelsoorten geteld. Vogels die gebonden zijn aan het riet zoals de Rietgors, Kleine karekiet en Bosrietzanger, vogels die gebonden zijn aan water zoals Waterhoen, Wilde eend, Meerkoet en natuurlijk ook vogels die je in de tuin kan treffen zoals de Tjiftjaf, Roodborst, Zanglijster. Hoogtepunt is natuurlijk de IJsvogel! Start op de parkeerplaats aan de Middegaal om 19.00 uur met Wolter Brongers als gids.

Woensdag 23 mei, Tuinelling Bloemen en Bijen

Meerdere keren per jaar doet de Natuurtuin mee aan de Tuinelling. Het is vooral een activiteit voor kinderen die m.b.v. zoekkaarten, de bloemen en bijen moeten herkennen en dan ook nog het aantal noteren. De telling is van 14 tot 16 uur.

Zondag 10 juni, Via via naar de Heemtuin de Blekert

De heemtuin de Blekert in Schijndel bestaat al sinds 1989. De tuin bestaat uit verschillende landschapselementen zoals droog hooiland, beemd, griend, elzenbroekbos en eikenberkenbos, een houtwal en een poel. Door het creëren van verschillende biotopen is de heemtuin een oase geworden waar de inheemse flora en fauna een plekje heeft gevonden. De fietstocht naar de heemtuin start om 13.30 uur vanaf het Stadhuisplein in Veghel en zal langs een mooie route gaan waar ook genoeg te zien is. Gids van deze fietstocht is Fer Kalis.

Woensdag 27 juni, ModderDag

Tijdens ModderDag ontdekken kinderen wat modder is, hoe je ermee kunt spelen en wat de verbinding met de aarde voor hen betekent. International Mud Day bestaat sinds 2009 en door meerdere IVN afdelingen worden er activiteiten georganiseerd met als motto 'vies worden mag op ModderDag!'. Op de Natuurtuin zijn kinderen (met ouders, grootouders en andere belangstellenden) welkom van 14 tot 16 uur.

Zondag 1 juli, De Wilde Stad

Natuur beperkt zich niet tot natuurgebieden maar is te vinden in tuinen, parken en ook in de stad. Voor veel dieren en planten zijn stenen surrogaat rotsen en gedijen ze daar soms net zo goed als in hun oorspronkelijke biotoop. Bovendien wordt het eigen leefgebied van veel dieren kleiner en worden ze als het ware de stad 'in gedreven'. – Gids van deze excursie is Karin Koppen, vertrek 10.00 uur vanaf het Stadhuisplein.

Zaterdag 25 augustus, Nacht van de Vleermuis

In het laatste weekend van augustus wordt traditioneel de Europese Nacht van de Vleermuis georganiseerd. Gerard van Leiden is vleermuisdeskundige en de gids voor deze avond. Gerard vertelt over de leefwijze van vleermuizen, de verschillende soorten die hier in Brabant te vinden zijn en m.b.v. een batdetector laat hij de roepjes en smakgeluiden van de vleermuizen horen. Start om 20 uur op de parkeerplaats bij Kasteel Heeswijk.

Zondag 2 september, 't Lijnt met de Heemkunde

De Lijntse bossen waren vroeger woeste gronden; in het landschap zijn daar nog sporen van de zien. Zo is er nog een grafheuvel en ergens heeft een galg gestaan. Met Marius Strijbos van Heemkunde Erthepe en twee IVN gidsen (Monica en Ardie) wordt er gezocht naar de sporen van het verleden met en passant oog voor de natuur. Vertrek 10.00 uur vanaf het Stadhuisplein.

Zondag 30 september, Oogstfeest

Traditioneel op de laatste zondag van september: het Oogstfeest. De Natuurtuin in Veghel (Patrijdsdonk 53a) viert het oogstfeest uitbundig met activiteiten voor kinderen en volwassenen. Iedereen is welkom van 13 tot 16 uur.

Zondag 30 september, Paddenstoelen-estafette

Vanaf de parkeerplaats van het café de Boswachter, Gemertsedijk 10 in Erp, wordt elke 15 minuten een korte paddenstoelenexcursie gemaakt van ongeveer 45 minuten in het aangrenzende bos 't Hurkske. Bezoekers en natuurlijk IVN leden worden uitgenodigd om mee te komen kijken. Antoon Raaymakers heeft de leiding. 't Hurkse is heel rijk aan paddenstoelen met zelfs enkele bijzonderheden die nog weinig in Brabant gevonden zijn.

IVN Zomerweek 2018

RIJK VAN NIJMEGEN, LAND VAN HEERLIJKHEDEN: 3 T/M 10 AUGUSTUS 2018 DE 35E IVN ZOMERWEEK.

We verkennen het prachtige landschap van de stuwwal van Nijmegen en de rivier de Maas. Ontdek zelf waarom deze streek het *Land van de Heerlijkheden* wordt genoemd. Wij zorgen voor een compleet verzorgde excursieweek, geschikt voor alle natuur- en cultuurliefhebbers vanaf 7 jaar. Samen met lokale vrijwilligers en gidsen vullen we de week met een boeiend keuzeprogramma in de natuur. Stevige wandelingen en/of fietstochten vragen van alle deelnemers een goede conditie. Lidmaatschap van het IVN is niet vereist, wel een flinke dosis enthousiasme. Dus: alleen, samen of met (klein-)kind: schrijf je in voor een heerlijke actieve natuurweek in een mooi stukje Nederland.

De invloed van de Maas en de stuwwal hebben voor een landschap gezorgd met droge, zanderige rivierduinen, vennen en uiterwaarden. De mens heeft daaraan een prachtig cultuurlandschap met oude heerlijkheden, bossen en vestingstadjes toegevoegd. De vele overgangen zorgen voor een gevarieerde flora en fauna en een verscheidenheid aan natuurgebieden, zoals de Overasseltse en Hatertse vennen, de Ooijpolder, de Mookerheide en meer.

Accommodatie: Wij verblijven op de accommodatie "BIJ DE 3 LINDEN" te Alverna, een akkerbouwbedrijf met groepsaccommodatie en minicamping, aan de rand van de Overasseltse en Hatertse vennen. Je kunt zowel binnen- als buiten slapen (tent, camper, caravan), maar omdat het aantal binnenslaapplaatsen beperkt is (30 personen in twee- tot vierpersoonskamers), is tijdig reserveren noodzakelijk.

Wij zorgen voor:

- Slaapruimte in 2 tot 4 persoonskamers of u gebruikt uw eigen kampeermiddel
- ontbijt, lunch(pakket) en biologisch diner door Edel Catering (www.edelcatering.nl), koffie/ thee
- een afwisselend keuzeprogramma met excursies, lezingen en ontspanning
- Fietsen op aanvraag

Deelnamekosten:

IVN-ers en gezinsleden vanaf 14 jaar kamperen € 255,-; niet lid € 275,-. IVN-ers en gezinsleden vanaf 14 jaar binnen slapen € 285,-; niet lid € 305,- Kinderen tot en met 13 jaar € 130,-

Voor mensen met een minimuminkomen is een korting mogelijk.

Verder informatie kunt u op de website bekijken: www.ivn.nl/zomerweek **of mailen naar:** ivnzomerweek@gmail.com t.a.v. Herman Offereins. Per post naar: IVN-Zomerweek, Bronsveenlaan 59, 9665 AB Oude Pekela

Veghel Paasbest: zaterdag 24 maart

Jaarlijks wordt door het IVN het Geerbos schoongemaakt; de insektentuin is de uitvalsbasis. Ieder jaar weer lukt het om kilo's afval uit de struiken, bosrand en sloten te visen.

De gewone sachembij (*Anthophora plumipes*)

AUTEUR EN FOTO'S: PIETER VAN BREUGEL (ARTIKEL IS OOK VERSCHENEN IN BLADGROEN, IVN BERNHEZE)

De naam van deze bij komt deels uit het Grieks en deels uit het Latijn. *Anthophora* is (oud-)Grieks voor 'bloemdragend' net zoals *Christophorus* (Sint Christoffel) het nogal zwaar uitgevallen kindje Christus droeg. *Plumipes* betekent pluimpoot.

Anthophora is de genusnaam van een groep bijen (8 soorten) die bij ons sachembijen heten. Deze naam is meer dan honderd jaar geleden ontleend aan het feit dat de mannetjes van de gewone sachembij lange haren aan de poten hebben die deden denken aan de franjes aan de broekspijpen van indianenopperhoofden (sachems). Die haren zitten aan de heel lange middelste poten, die de bij over de kop van het vrouwtje strijkt om haar te verleiden om te paren.

Gewone sachembijen zijn er al vroeg in het voorjaar, als het longkruid bloeit of de winterheide. De eerste mannen zijn er soms al in maart en verkennen de omgeving. Hierbij nemen ze steeds dezelfde vliegroutes langs bloeiende planten en soms zetten ze er ook geurtjes op af om de kans te vergroten dat er paringslustige vrouwtjes langs komen. Die vrouwtjes maken hun broedcellen bij voorkeur in leemachtige bodem en dan nog het liefst in steile wandjes. Vroeger gebeurde dat ook massaal in oude muren met zachte kalkspecie in hun voegen.

vrouwtje gewone sachembij

vrouwtje gewone sachembij

Je kunt ze goed verleiden om in je tuin te komen wonen door een diepe bak (tenminste 20 cm) met aangestampte leem op zijn kant in de zon te zetten en er enkele gaten van een paar cm diep in te maken (doorsnee ongeveer 1 cm). Ook al staan er nog geen geschikte planten in je tuin, als die binnen een paar honderd meter wel bereikbaar zijn, dan zul je deze bijen al gauw kunnen zien.

Zelf heb ik een leemwand van 50 cm hoog en 60 cm diep gemaakt die door gewone sachembijen al direct in het eerste jaar in gebruik werd genomen. Het vrouwtje graaft de broedcel uit en belikt van binnen de wand met speeksel waardoor die zo hard wordt als beton. Een badkuipje nectar met stuifmeel dient als voedsel voor de larve, die pas een jaar later als nieuwe bij verschijnt. De ouders zijn dan al lang dood.

mannelijke Sachembij in leemwand

Sachembijen hebben een zeer lange tong waarmee ze nectar uit diepe bloemen opzuigen. De bijen bezoeken graag longkruid, dovenetels (vooral de paarse en de witte), hondsdrif, rozemarijn en andere lipbloemen. Maar ook op de rode bloemen van sierappels kom je ze tegen.

Tot mijn verbazing had ik een jaar na het aanleggen van mijn leemwand al de bruine rouwbij (*Melecta albifrons*) in de tuin, die een broedparasiet is van de gewone sachembij. Deze koekoeksbij dringt binnen in de nesten van haar gastvrouw en legt een ei. Daar uit komt een larve die de nakomeling van de sachembij vermoordt en zelf al het voedsel consumeert.

bruine rouwbij

Weer een jaar later kwamen er in augustus parasitaire kevers met de naam *Sitaris muralis* uit mijn leemwandje. Deze kevers kunnen niet vliegen en leggen eitjes aan het eind van de zomer voor de nestgangen van de sachembijen. De daaruit komende larfjes overwinteren. Als in het voorjaar mannelijke bijen tevoorschijn komen, klimmen de keverlarven op zo'n man en liften mee om tijdens de paring naar het vrouwtje over te rennen, dat deze parasieten ongemerkt zelf meeneemt, haar nest in. Wonderen der natuur in eigen tuin.

larven *Sitaris muralis* nog geen 2 mm groot

Sitaris muralis volwassen dier (15 mm lang)

Boekenweek 2018: Natuur

Thema van de Boekenweek dit jaar was Natuur en dat was natuurlijk een kolfje naar ons hand. Dus was er overleg met de bibliotheek hoe daar invulling aan gegeven kon worden tijdens de Boekenweek. Woeste plannen werden er gesmeed, de hele leeszaal zou omgetoverd worden in een stukje natuur door allerlei takken en varens en nog meer op te hangen en neer te zetten. IVN zou een zondag een presentatie doen met waterdiertjes en ook gaan scheppen en een andere zondag een presentatie over vogels die in de literatuur voorkwamen en daarbij zou aan de leesclubs van Veghel gevraagd worden of zij boeken konden aanreiken.

Allemaal goede ideeën maar moeilijk realiseerbaar. Wél is beide zondagen het IVN aanwezig geweest voor de presentaties.

Waterdiertjes

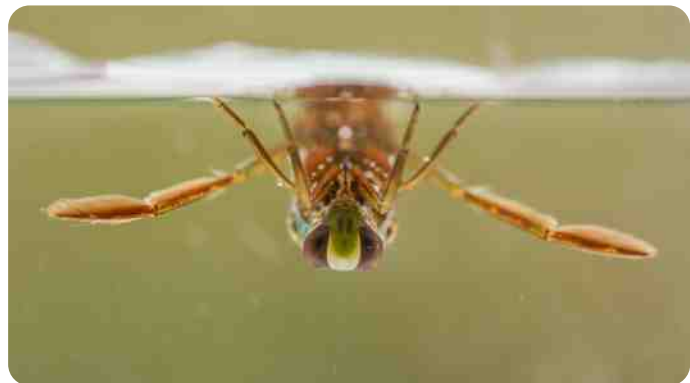
Zondag 11 maart heeft Matty een presentatie/workshop gegeven over hetgeen wat leeft in het water. Meer dan 20 belangstellenden (waarvan de helft kinderen in de leeftijd van 6 tot 12 jaar) hebben met veel interesse geluisterd naar de uitleg en gekeken naar de plaatjes. Het enthousiasme groeide enorm toen er door loeps en microscopen naar de diverse beestjes gekeken kon worden.

Men zag: geelgerande watertor (man en vrouw), bootsmannetje, duikerwants, poelslak en posthoornslak, rode en witte muggenlarven, tubifex, watervlo, bloedzuiger, zoetwaterpissebed, enkele kleine roofkevers, libellenlarve, waterjufferlarve, eendagsvlieg (adult). Genoeg om je over te verbazen!

Ook is er nog geschapt in de Aa, maar dat was geen succes; te gevaarlijk i.v.m. de steile oevers en zware netten en de leeftijd van de kinderen speelde hierbij een rol.

Libellenlarve (foto B.v.Lieshout)

Bootsmannetje (foto B.v.Lieshout)

Vogels in de Literatuur

De week daarna waren de vogels aan de beurt. Het enthousiasme aan alle fronten was teleurstellend; er waren weinig aanmeldingen voor de middag en vanuit de leesclubs was het respons nihil. Daarnaast was het een koude, gure dag.

Dat mocht de pret natuurlijk niet drukken: met veel enthousiasme hebben Martien, Marianne en ondergetekende op een interactieve wijze de aanwezigen kennis laten maken met enkele vogelsoorten die in de literatuur voorkomen. Martien vertelde na iedere 'voordracht' enkele feitelijkheden over de gepresenteerde vogel, liet geluid horen en m.b.v. een vogel-app konden de belangstellenden ook zien hoe het beest eruit ziet. De Merel was het populairst met een versje in dialect van Ria, een gedichtje van Toon Hermans en de opstand van merels en overige lijsters in Otje van Annie M.G. Schmidt. Achilles Cools heeft veel over vogels geschreven en met beeldende taal liet Achilles de toehoorders kennis maken met de Kruisbek en de Bosuil.

foto Ton Hermans

foto internet

Versjes van Ivo de Wijs verluchtigde de middag: dichtregels over de jonge blauwborst waarvan zijn (rechtse) ouders riepen dat het net een roodborst was, over de dodo die droevig zei dat hij te lelijk was om te leven en toen uitstierf en de het fitisje waarvan Ivo zegt dat als 'het geen fitis is, het wel de tiftjaf zal zijn'. Het enthousiasme van de drie toehoorders maakte het een geslaagde activiteit.

Karin Koppen

foto Martien Helmig

Groene Jaarkalender

Mei

12-20 Nationale Vogelweek
18 Fascination of Plants Day
22 Internationale Dag van de Biodiversiteit
25-27 Fête de la Nature
31 Fiets naar je Werk Dag

Juni

5 Wereld Milieudag
8 Wereld Oceanen Dag
9-10 IVN Slootjesdagen
13 Buitenspeeldag
9-17 Nationale Tuinweek
16-17 Open Tuinenweekend
21 Midzomerfeest
22-24 Nationale Nachtvliedernacht
29 ModderDag

Augustus

3 Tuinvlindertelling
24 Nacht van de Vleermuis

Lariks: Pril

AUTEUR EN FOTO'S: RINI KERSTEN

Altijd groen

Naaldbomen en coniferen behoren tot de naaktzadigen. Ze dragen hun zaden in kegels, waarin ze niet door een vruchtblad omsloten zijn. Zo lang de kegels gesloten zijn, liggen de zaden ingeklemd tussen de schubben. Als de schubben wijken liggen ze "open en bloot", vandaar de naam 'naaktzadig'.

Coniferen of "schubbomen" dragen bladeren in de vorm van schubben. Die zijn glanzend groen en zeker bij kneuzing heerlijk geurend. Je ziet ze veel in tuinen, alleenstaand als struik of boom, maar ook als haag. Naaldbomen dragen, zoals de naam natuurlijk ook aangeeft, bladeren in de vorm van naalden. Beide typen naaktzadige bomen zijn (in de meeste gevallen) het hele jaar door groen.

Waslaag

De schubben, respectievelijk naalden, van deze planten zijn bedekt met een dikke waslaag (cuticula). Die beschermt hen tegen uitdrogen.

In het koude winterseizoen kunnen planten moeilijk aan water komen. Beneden de 4 graden Celsius zijn de wortels niet actief. Voor bomen is de winter dus een heel droog jaargetijde. Als de verdamping door zou gaan zou het gevaar om uit te drogen heel groot zijn. Om het verdampingsoppervlak te reduceren laten loofbomen hun bladeren voor de winter vallen. De hulst is overigens een van de uitzonderingen.

Bij coniferen en naaldbomen kunnen de bladeren dankzij de dikke beschermende waslaag wel blijven hangen. Ze ruien wel het hele jaar door, maar verliezen nooit al hun bladeren tegelijk. Ze zijn in de winter nooit kaal.

Uitzondering

In de natuur bestaat op elke regel een uitzondering. Zo is er ook een naaldboom die 's winters wél kaal is. In de herfst heeft hij eerst een heel mooi geelbruine, bronsachtige verkleuring en daarna vallen alle naalden. De Lariks of Lork (Larix).

Naalden in bundeltjes

Bij sparren staan de naalden "alleen" (spar : solo), bij de meeste dennen in tweetallen (den : duo). Bij de lariks staan de naalden, ingeplant op een kortlot* in bundeltjes (lariks : legio).

Bij de lariks zijn de naalden lichtgroen van kleur en niet bedekt met een dik, beschermend waslaagje. Daardoor zijn ze niet goed bestand tegen uitdrogen en zit er voor de boom niets anders op dan zijn naalden tegen de winter te laten vallen.

In lentetooi

Het is april - mei. Het wordt echt volop lente. Aan de kale, geelbruine, winterse takken van de lariks zie je al weer jong groen. De knoppen lopen uit. Kleine toefjes frisse, lichtgroene naalden komen tevoorschijn. Daarna verschijnen ook de 'overdadige' mannelijke bloeiwijzen en de subtiele, heel mooi gekleurde, vrouwelijke bloemen.

In bloei !!

De lariks staat in bloei. Dat is echter niet zo gemakkelijk waar te nemen. De meeste lariksen zijn forse bomen en alleen op behoorlijke hoogte zijn er groene takken met bloemen. De kleinere lariksen zijn nog te jong om bloemen te dragen. Gelukkig kom je (bijvoorbeeld in het Hurkske) ook bomen tegen met bebladerde takken op ooghoogte. En mét bloemen.

Onopvallend,

De bloemen van de lariks zijn niet opvallend. Ze springen niet op grotere afstand al in het oog. Dat is ook niet nodig. De wind, die voor het transport van het stuifmeel zorgt, kan toch niet zien, ruiken

De bloeiwijzen van de lariks zijn niet erg groot. Afzonderlijk op dezelfde boom zitten mannelijke en vrouwelijke bloemen. De mannelijke bloemen zijn kleine, gele bolletjes. Ze zitten aan de onderkant van de twijgen, omgeven door wat bruine schubjes. Je ziet ze alleen als je echt goed wilt speuren. Het aantal mannelijke bloeiwijzen is wel tamelijk groot: er moet veel stuifmeel gevormd worden wil er wat terecht komen op de vrouwelijke bloemen (van de buurbomen). De vrouwelijke bloemetjes vallen misschien nog minder op.

Maar zo mooi !!

De vrouwelijke bloeiwijzen staan boven op de tak, tussen de groene rozetjes zachte naalden. Maar ze zijn zo verschrikkelijk mooi. Het bloemetje is een min of meer bolvormig geheel bestaand uit schubjes, die uitlopen in een spits tandje, prachtig lichtgroen van kleur met fraaie lichtpaarse randen. Heel teer van vorm, heel teer van

kleur. Schitterende jonge vrouwtjes !!

Na de bevruchting groeien die vrouwelijke bloeiwijzen uit tot de bruine kegels, die je in een lariksbos overal in de takken ziet hangen en op de grond ziet liggen. Dat zijn de bruine, oude vrouwtjes. Anders, maar ook mooi hoor!

** Een kortlot bestaat uit een aantal dicht op elkaar zittende knopen (een min of meer verdikte plaats aan de stengel van een plant, met name daar waar de bladeren aan de stengel zitten). Bij een kortlot lijkt het alsof de bladeren en/of bloemen in een bundeltje bij elkaar staan.*

Leden- administratie

In de afgelopen maanden heb ik enkele nieuwe leden welkom mogen heten:

- Jan Gluysteen uit Veghel
 - Tim Bakker uit Veghel
- (beiden zijn al heel lang actief in de werkgroep Veghels Landschap)
- Riet van Tiggelen uit Veghel
 - Joke en Wim Baerveldt uit Veghel
 - Danja Berlo uit Veghel

Opzegging van Bas van Deelen en Peter en Lidou van Beurden.

De ledenadministratie kunt u voortaan bereiken via mail info@ivn-veghel.nl
Karin Koppen

Klusjeslijst

informatie/aanmelden bij Karin (info@ivn-veghel.nl)

- 2 IVN nieuwtjes verzorgen**

Bijna wekelijks worden IVN leden geïnformeerd over activiteiten die komen gaan en over andere zaken die met IVN en/of natuur te maken hebben.
Gezocht: iemand die dit over wil nemen, kost qua tijd ongeveer 30 minuten.
- 3 Informatie flyer ontwerpen**

Na excursies en andere activiteiten delen wij het jaarprogramma uit maar daar staat weinig informatie over wat IVN nu eigenlijk is. Een flyer die we invoegen in het programma lost dat probleem op. Er zijn voorbeelden van hoe andere afdelingen het doen.
Gezocht: leden die een flyer willen ontwerpen.
- 4 Bestuursfunctie**

Het bestuur bestaat 4 mensen; we zouden versterking goed kunnen gebruiken. We vergaderen gemiddeld 6 keer per jaar 's avonds en meestal lukt het om in 2 uurtjes af te ronden.
Gezocht: aspirant bestuurslid met hart voor het IVN.
- 5 Schoolgidsen**

De scholenwerkgroep gaat tweemaal per jaar op pad met kinderen van de basisscholen. Het is een enthousiaste groep maar helaas zijn ook binnen deze groep door omstandigheden 'afvallers'.
Gezocht: leden die tweemaal per jaar met een groepje kinderen op pad wil gaan. Natuurkennis is niet vereist, wel enthousiasme!
- 6 Geerboswerkers**

De insectentuin in het Geerbos is het icoon van onze afdeling. Maar om het zo mooi te houden moet er heel veel werk verricht worden!
Gezocht: helpende handen! Lidou is er bijna iedere zaterdagochtend, koffie en thee is er ook en het resultaat ligt er niet om!
- 7 Groen dichterbij en Operatie Steen-breek**

Buurtmoestuinen , groene schoolpleinen, speelbossen allerlei ideeën om groen dichterbij de mensen te brengen. Er zijn subsid/iepotjes, er zijn ideeën en voorbeelden...
In heel Nederland worden tuinen betegeld met gevolg dat het met de beesten in onze tuinen bergafwaarts gaat. Operatie Steenbreek moet het tij keren! Zie www.operatiesteenbreek.nl
Gezocht: leden met veel energie die de buurt willen vergroenen.
- 8 Gemeente pagina uitpluizen**

Bomen worden gekapt, sloten gedempt, huizen gebouwd allerlei zaken die van tevoren worden aangekondigd op de gemeente pagina.
Gezocht: leden die de gemeente pagina regelmatig doornemen en 'onraad' signaleren.
- 9 PR medewerker**

We staan regelmatig in de krant met persberichten voor activiteiten maar meer is mogelijk! Er zijn zelfs afdelingen die bij het startpunt van een excursie met een heuse PR-bus staan!
Gezocht: leden die mee willen denken en doen in het naar buiten brengen van onze IVN-kwaliteiten!
- 10 Redactie Sprokkels/Nieuwsbrief**

Sprokkels is onze 'clubblaadje' en daarmee ook een belangrijk communicatiemiddel naar leden, donateurs en andere belangstellenden.
Gezocht: leden die energie willen steken in een doorstart van Sprokkels of het opzetten van een digitale Nieuwsbrief (IVN format is beschikbaar)

Wat is IVN?

IVN Veghel is aangesloten bij de landelijke IVN (Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid).

IVN wil de natuur in al haar kleur en veelvormigheid onder de aandacht van mensen brengen en daardoor bijdragen aan de verwondering en het respect voor al het leven rondom ons.

Daarom is onze zelfgekozen lijfspreuk: **In Voor Natuur**

Wat biedt IVN Veghel? Voor belangstellenden organiseert IVN lezingen, cursussen, tentoonstellingen, excursies en fietstochten in en rondom Veghel. Voor leden en donateurs zijn er naast deze activiteiten ook door het jaar heen enkele verenigingsavonden met diverse natuurthema's op het programma. De overige activiteiten vinden plaats in werkgroepverband. Wilt u daar een keer aan deelnemen, neem dan even contact op met de coördinator.

IVN lid worden?

Het lidmaatschap is €20 per jaar en voor huisgenootleden €10 per jaar. Nadere inlichtingen of aanmelden info@ivn-veghel.nl.

Wilt u IVN Veghel ondersteunen? U bent van harte welkom als donateur (minimum €10 per jaar).

Leden en donateurs ontvangen het verenigingsblad Sprokkels en het landelijk blad Mens en Natuur, beiden 4 keer per jaar, en het jaarprogramma van de afdeling. Voor meer informatie kunt u kijken op de website www.IVN--Veghel.nl

Afmelden? Vóór 1 december van het lopend jaar bij info@ivn-veghel.nl.

Contributie 2018

Beste IVN leden en IVN donateurs,

Tijdens de algemene ledenvergadering is de contributie vastgesteld op € 20 per jaar voor IVN-lid en € 10 voor huisgenootlid. De minimum bijdrage voor donateurs is €10. Een hoger bedrag is altijd welkom; alle bijdragen komen ten goede aan de verenigingsactiviteiten zoals natuureducatie in de vorm van korte cursussen, lezingen, excursies enz.

Hierbij het verzoek om de contributie voor 2018 **vóór 1 juni** over te maken op bankrekening **NL62 TRIO 0338 4476 36** t.n.v. **IVN afdeling Veghel** onder vermelding van 'contributie 2018'.

Een mogelijkheid om het uzelf gemakkelijker te maken is om, indien u internetbankiert, bij de bank van de contributie een terugkerende (jaarlijkse) betaling van te maken.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur IVN Veghel

Karin Koppen

De brief op de achterzijde is gestuurd naar de wethouder met portefeuille evenementenbeleid, de raadsleden en diverse dorpsraden.

Ballonnen

Beste,

Bij feestelijke gelegenheden worden vaak ballonnen los gelaten, soms met een kaartje van de afzender. De milieugevolgen van deze acties variëren van ballonnen die als zwerfvuil terug te vinden zijn in o.a. onze bossen tot het verstrikken van dieren in de linten van ballonnen en het vinden van resten in de magen van vogels en vissen. Ook biologisch afbreekbare ballonnen zijn geen oplossing; het duurt, afhankelijk van het weer, tussen de 10 weken en enkele jaren voordat deze ballonnen 'afgebroken' zijn.

Het tegenstrijdige is dat het oplaten van ballonnen een feestelijke gebeurtenis is terwijl de gevolgen dat allesbehalve zijn. Wij willen jullie daarom vragen om, gezien de gevolgen voor ons milieu en onze fauna, af te zien van het oplaten van ballonnen in onze Meierijstad. Een 'schoner milieu begint bij jezelf', nietwaar?

Er zijn gemeenten die een actief beleid voeren om deze milieuvervuiling te voorkomen; zo heeft de gemeente Amsterdam een verbod op het oplaten van ballonnen bij evenementen. Het zou mooi zijn als ook de gemeente Meierijstad een dergelijk verbod op zou nemen.

Zie voor meer informatie: <http://www.ballonnenexperiment.nl/> en <http://www.dieballongaatnietop.nl/alternatieven/misvattingen/>

Met vriendelijke groet, Karin Koppen
namens bestuur IVN Veghel

